

Костянтин Білоус

*Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого*

ІНФОРМАЦІЙНА ВІДКРИТІСТЬ У ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Інформаційна відкритість та прозорість у діяльності органів місцевого самоврядування всіх рівнів, реальний доступ до отримання інформації про основні напрями їхньої діяльності та ухвалені рішення є однією із складових комунікативної відкритості держави, яка є неодмінною умовою «демократії участі» [1]. Разом з тим інформаційна закритість у діяльності останніх досі є однією з найшкідливіших бюрократичних традицій, яка лише руйнує основи держави, позбавляючи правлячий політичний режим підтримки та схвалення з боку суспільства.

Будучи розпорядниками інформації, яка становить суспільний інтерес, органи місцевого самоврядування, всупереч законодавчим положенням, відмовляються надавати запитувану інформацію на тій підставі, що вона зафіксована в документах, які віднесено до таких, що містять службову чи конфіденційну інформацію, або їм присвоюються грифи секретності, не передбачені чинним законодавством. Як приклад можна навести постанову Московського районного суду м. Харкова (справа № 2а-1685/11) по адміністративній справі за позовом громадянина про визнання незаконними дій посадових осіб органу місцевого самоврядування

у зв'язку з відмовою управління містобудування та архітектури виконавчого комітету Харківської міської ради в наданні копії повного Генерального плану міста Харкова до 2026 року з відповідними додатками та графічними матеріалами, затвердженого рішенням сесії Харківської міської ради від 23.06.2004 № 59/04 [2].

Суд, відмовляючи в задоволенні позову, в повному обсязі прийняв доводи відповідача, в особі заступника начальника зазначеного управління, про те, що текстовим та графічним матеріалам, які були предметом інформаційного запиту, присвоєно гриф «для службового користування», а тому робота із зазначеними документами проводиться в особливому порядку. При цьому показовим є те, що суддя, знехтувавши принципом офіційного з'ясування всіх обставин у справі, навіть не звернув уваги на законність застосування грифу «для службового користування» до матеріалів, які становлять предмет інформаційного запиту. Крім того, відверто проігнорувавши зміст нормативних положень ст. 5, 9 Закону України від 13.01.2011 «Про доступ до публічної інформації» (далі — закон), суд у мотивувальній частині свого рішення послався на Постанову КМУ від 27.11.1998 № 1893 «Про затвердження Інструкції про порядок обліку, зберігання і використання документів, справ, видань та інших матеріальних носіїв інформації, які містять конфіденційну інформацію, що є власністю держави», норми якої прямо суперечать змісту закону.

Вказане вище рішення зосереджує увагу на проблемності питання, пов'язаного з використанням як підстави для відмови в наданні інформації нормативно-правових актів, положення яких побічно регулюють питання доступу до інформації, але водночас використовуються органами місцевого самоврядування як привід для відмови в наданні

запитуваної інформації. Закон у своїй правовій основі ґрунтується на презумпції відкритості інформації про діяльність органів місцевого самоврядування та винятковості випадків, за яких муніципалітети можуть обмежити доступ до такої інформації. Однак для забезпечення дієвості цієї презумпції потрібно, щоб норми закону знайшли своє втілення в інших нормативно-правових актах, дія яких побічно зачіпає сферу правового регулювання інформаційних відносин.

Звісно, закон містить відповідні норми, покликані нейтралізувати негативну дію подібного роду законодавчих колізій (ч. 4 ст. 13 та п. 2 Прикінцевих положень). Разом з тим сувора українська правозастосовна дійсність з кожним днем усе більше переконує в потребі законодавчого узгодження положень відповідних нормативно-правових актів з нормами Закону «Про доступ до публічної інформації» та встановлення додаткових гарантій доступу до інформації.

Дослідження стану виконання закону, що їх провели низка авторитетних правозахисних та громадських організацій, свідчать про відсутність будь-яких суттєвих зрушень у бік підвищення рівня прозорості та інформаційної відкритості в діяльності органів місцевого самоврядування через те, що останні майстерно при звичаїлися використовувати будь-яку неточність законодавчого формулювання та фактичну можливість з метою уникнення виконання обов'язків, покладених на них законом.

У питаннях забезпечення прозорості та інформаційної відкритості в діяльності органів місцевого самоврядування Україна поступається багатьом демократичним державам, у національних законодавствах яких встановлюється обов'язок муніципальних структур регулярно публікувати певні категорії інформації: нормативні, індивідуальні або загальні управлінські акти [3].

Органи місцевого самоврядування України мають власні веб-сайти, на яких розміщують інформацію про найменування, основні завдання, нормативно-правові засади діяльності, структуру та керівництво муніципального органу. Разом з тим інформаційне законодавство України регулює лише технічні аспекти адміністрування адресного протоколу українського сегменту мережі Інтернет, у зв'язку з чим питання, які стосуються порядку забезпечення доступу до інформації через мережу Інтернет, досі не врегульовано на законодавчому рівні.

Тому з метою підвищення рівня прозорості та інформаційної відкритості органів місцевого самоврядування треба на законодавчому рівні вирішити питання щодо:

1) створення уніфікованого державного реєстру управлінських актів органів місцевого самоврядування та відкриття його для вільного доступу;

2) уніфікації зовнішніх форм аналітичних та інформаційних рубрик на офіційних веб-сайтах та забезпечення регулярного наповнення останніх об'єктивною та достовірною інформацією про діяльність відповідного органу місцевого самоврядування;

3) забезпечення обов'язкового розміщення на офіційних веб-сайтах усіх органів місцевого самоврядування вичерпного переліку та зразків документів, потрібних для складання та подання запитів на отримання публічної інформації;

4) забезпечення надання та висвітлення комплексної інформації про регуляторну діяльність відповідного органу місцевого самоврядування.

Ми вважаємо, що позитивний вплив на зростання рівня прозорості, підвищення ефективності громадського контролю та, як наслідок, зростання рівня довіри територіальних

громад до органів місцевого самоврядування справила б норма, яка б передбачала відкритість, з дня прийняття рішення, службової інформації, що міститься в документах органів місцевого самоврядування і становить внутрішньовідому службову кореспонденцію, доповідні записки, рекомендації, якщо вони пов'язані з розробленням напрямів діяльності муніципального органу, процесом ухвалення рішень і передують їх публічному обговоренню та/або прийняттю. Наявність у тексті закону та реальне виконання такої норми забезпечили би безперешкодний доступ громадськості до всієї службової інформації про діяльність органів місцевого самоврядування в Україні, що надзвичайно актуально в контексті децентралізації системи державного управління.

Список використаних джерел

1. Слінько Т. М. Конституційно-правові аспекти забезпечення права на інформацію в Україні / Т. М. Слінько // Проблеми законності: республ. міжвід. наук. зб. — Харків: Нац. юрид. акад. України, 1999. — Вип. 40. — С. 32–38.
2. Постанова Московського районного суду м. Харкова від 06.06.2011 р. по справі № 2а-1685/11 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/16445951>. — Назва з екрана.
3. Білан І. Л. Коментар до проекту Закону «Про інформаційну відкритість органів державної влади та вищих посадових осіб України» [Електронний ресурс] / І. Л. Білан. — Режим доступу: <http://www.ucipr.org.ua/publications/komentar-do-proektu-zakonu-pro-informatciinu-vidkritist-organiv-derzhavnoii-vladi-ta-vishchikh-posadovikh-osib-ukraini/lang/tab02>. — Назва з екрана.

Вікторія Бондар

Національний університет «Одеська юридична академія»

ПРОЗОРІСТЬ ЯК ГАРАНТІЯ ЕФЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Відповідно до ст. 140 Конституції України місцеве самоврядування є правом територіальної громади — жителів села чи добровільного об'єднання в сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста — самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України. Тобто місцеве самоврядування — це особливий вид управління, який є запорукою реалізації таких принципів, як верховенство права та закону, субсидіарність, децентралізація державної та деконцентрація публічної влади. Реалізація зазначених принципів в Україні є неодмінною умовою в процесі інтеграції до Європейського Союзу.

Ратифікувавши Угоду про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, Україна отримала інструмент та дороговказ для своїх перетворень. Виконання вимог цієї Угоди дає можливість Україні в подальшому стати повноцінним членом Європейського Союзу. Стратегія сталого розвитку «Україна — 2020» визначає мету, вектори руху, дорожню карту, першочергові пріоритети та індикатори належних оборонних, соціально-економічних, організаційних, політико-правових умов становлення та розвитку України [1].